

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Харківський політехнічний інститут»

МІКРОЕКОНОМІКА

Методичні вказівки до вивчення навчального курсу
та виконання розрахункових робіт
для студентів заочної форми навчання
груп ЕКЗ-46, ЕКЗ-56,
БФЗ-16, БФЗ-26

Харків НТУ «ХПІ» 2017

Методичні вказівки до вивчення навчального курсу та виконання розрахункових робіт для студентів заочної форми навчання груп ЕКЗ-46, ЕКЗ-56, БФЗ-16, БФЗ-26 / укл. С. І. Архієреєв, Н. Б. Решетняк, та ін. – Х. : НТУ «ХП», 2017. – 39 с.

Укладачі: С.І. Архієреєв
Н.М. Волоснікова
С.О. Климова
Н.Б. Решетняк

Рецензент: О. В. Назаренко

Кафедра загальної економічної теорії

ЗМІСТ

Передмова	4
Структура курсу	5
Вказівки до виконання розрахункових завдань.....	9
Варіанти індивідуальних розрахункових завдань	10
Питання до іспиту	29
Перелік джерел інформації.....	31
ДОДАТОК А. Словник понять і термінів	33
ДОДАТОК Б. Зразок титульного аркуша	38

ПЕРЕДМОВА

Предмет навчальної дисципліни «Мікроекономіка» – це поведінка і механізм прийняття економічних рішень економічними мікросистемами (фірмою, галуззю, споживачем, власником ресурсів) щодо економічних благ. Науковою основою дисципліни є дослідження фундаментальної вітчизняної та зарубіжної економічної науки з питань розкриття економічних категорій та закономірностей розвитку мікроекономічних явищ, узагальнення досвіду розвитку людської цивілізації в цій галузі. Методологічною основою дисципліни є розглядання процесів економічного розвитку суспільства на базі системного підходу, функціонального аналізу, діалектичного методу, економічного моделювання, граничного аналізу, індукції та дедукції, історичного і логічного методів пізнання.

Навчальний курс займає одне з провідних місць у формуванні економічного мислення майбутнього економіста та менеджера, надає йому вміння користуватися інструментарієм мікроекономічного аналізу при вирішенні економічних завдань, самостійно і кваліфіковано оцінювати конкретні ситуації, розумітися на змісті і значенні економічної інформації щодо діяльності певних економічних суб'єктів.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки

Мікроекономіка як складова частина теоретичної економіки. Предмет мікроекономіки. Основні проблеми мікроекономіки. Зв'язок мікроекономіки з іншими дисциплінами економічного спрямування.

Альтернативність цілей використання обмежених ресурсів і раціональність поведінки суб'єктів ринкових відносин. Обмеженість в економічному сенсі. Крива виробничих можливостей.

Методологія мікроекономіки. Загальнонаукові та специфічні методи в мікроекономіці. Нормативна і позитивна мікроекономіка.

Мікросистема та її основні характеристики. Суб'єкти, об'єкти мікросистеми та економічні відносини.

Тема 2. Попит, пропозиція та їх взаємодія

Характеристика моделі попиту. Визначення попиту та обсягу попиту. Детермінанти попиту та їх вплив. Формулювання закону попиту; його аналітична, таблична та графічна інтерпретація.

Характеристика моделі пропозиції. Визначення пропозиції та її обсягу. Детермінанти пропозиції та їх вплив. Формулювання закону пропозиції; його аналітична, таблична та графічна інтерпретація.

Ринкова рівновага та механізм її встановлення. Поняття ринкової рівноваги та можливі її випадки. Вигоди від обміну (надлишок покупця та продавця).

Статичні та динамічні моделі ринкової рівноваги. Рівновага у миттєвому, короткостроковому та довгостроковому періодах. Стійка та нестійка рівновага у «павутиноподібній моделі».

Державне регулювання ринку. Засоби державного регулювання ринку (оподаткування та субсидування, або безпосередній вплив на ціни та обсяги продажу).

Тема 3. Еластичність попиту та пропозиції

Еластичність: поняття, коефіцієнт, види, форми. Точковий та дуговий коефіцієнти еластичності. Фактори, що впливають на еластичність.

Еластичність попиту за ціною. Вимірювання еластичності. Значення еластичності для ведення ефективної цінової політики продавцем.

Еластичність попиту за доходом та перехресна еластичність. Категорії

рії товарів за коефіцієнтом еластичності за доходом. Характер взаємозв'язку між товарами за коефіцієнтом перехресної еластичності попиту.

Еластичність пропозиції. Фактори, що впливають на еластичність пропозиції.

Тема 4. Теорія споживацького вибору

Корисність блага. Кардиналістська і ординалістська теорія корисності.

Сукупна та гранична корисність, зв'язок між ними. Закон спадної граничної корисності.

Криві байдужості, їх властивості. Гранична норма заміщення та її значення. Бюджетна лінія та її рівняння.

Оптимум (рівновага) споживача як модель раціонального споживчого вибору та її графічна інтерпретація.

Тема 5. Моделювання поведінки споживача на ринку товарів

Споживчий вибір, його основні правила та особливості.

Побудова, аналіз та використання кривої «дохід-споживання». Індивідуальні криві Енгеля та криві витрат Енгеля.

Побудова, аналіз та використання кривої «ціна-споживання». Зв'язок моделі «ціна-споживання» з моделлю попиту.

Ефект доходу та ефект заміщення. Їх практичне використання у процесі моделювання поведінки споживача. Парадокс Гіффена.

Тема 6. Теорія виробництва

Процес виробництва, фактори виробництва. Тимчасові інтервали в діяльності фірми. Виробнича функція та її види.

Виробництво з одним змінним фактором. Закон спадної граничної продуктивності та умови його дії. Сукупний, середній та граничний продукт виробництва. Стадії виробництва

Виробнича функція в довгостроковому періоді. Ізокванта. Гранична норма технологічного заміщення. Функція витрат та ізокоста.

Рівновага виробника (аналітична і графічна інтерпретація).

Ефект масштабу виробництва: позитивний, негативний та постійний.

Тема 7. Виробництво та теорія витрат

Концепція витрат виробництва. Економічні витрати. Зовнішні (явні) та внутрішні (неявні) витрати.

Доходи виробництва. Сукупний, середній та граничний дохід. Прибуток та його різновиди.

Витрати фірми в короткостроковому періоді. Постійні та змінні витрати. Сукупні, середні та граничні витрати та їх графічне зображення.

Витрати виробництва в довгостроковому періоді.

Трансакційні витрати їхнє значення в сучасній ринковій економіці.

Тема 8. Ринок досконалої конкуренції

Основні риси та особливості ринку досконалої конкуренції. Переваги досконало конкурентного ринку.

Економічна стратегія фірми на ринку досконалої конкуренції. Правила максимізації прибутку, мінімізації збитків та банкрутства фірми. Валовий та граничний підходи щодо визначення максимального прибутку фірми.

Економічна стратегія конкурентної фірми в довгостроковому періоді.

Ринок досконалої конкуренції і проблема ефективного використання економічних ресурсів.

Тема 9. Монопольний ринок

Характерні риси ринку монополії. Різновиди монополії. Основні причини виникнення монополій. Види бар'єрів для вступу в галузь. Монополія і еластичність попиту.

Монопольна влада фірми: поняття, способи визначення.

Ціноутворення монополій. Умови максимізації прибутку монополістом.

Економічні наслідки монополії. Цінова дискримінація: поняття, умови та види.

Антимонопольна політика та її особливості в Україні. Наслідки соціально-справедливої та дохідно-прийнятної ціни для регульованої монополії.

Тема 10. Олігополістичний ринок

Основні риси олігополістичного ринку. Причини і умови виникнення олігополії.

Різновиди олігополій. Некооперативні і кооперативні олігополії.

Ціноутворення і рівновага на олігополістичному ринку. Основні моделі і стратегії. Дуополія Курно. Моделі Бертрана, Штакельберга, Еджуорта. Модель ламаної кривої попиту. Модель картелю.

Ефективність і соціально-економічні наслідки олігополії.

Тема 11. Ринок монополістичної конкуренції

Сутність монополістичної конкуренції. Загальні риси і розбіжності монополістичної конкуренції в порівнянні з досконалою конкуренцією і чистою монополією.

Максимізація прибутку в умовах монополістичної конкуренції. Ефективність монополістичної конкуренції.

Нецінова конкуренція та її використання монополістичним конкурентом.

Тема 12. Утворення похідного попиту на ресурси

Попит на ресурси як похідний попит. Крива попиту на ресурси. Теорія граничної продуктивності та правило використання ресурсів.

Фактори, які впливають на зміни в попиті на ресурс. Поняття взаємозамінюваних та взаємодоповнюючих ресурсів.

Проблема оптимального співвідношення ресурсів.

Правило мінімізації витрат та правило максимізації прибутку при використанні ресурсів.

Тема 13. Ціноутворення ринку ресурсів

Визначення заробітної плати. Номінальна та реальна заробітна плата. Чинники диференціації заробітної плати. Людський капітал.

Формування попиту і пропозиції праці на ринку досконалої конкуренції. Крива пропонування праці для фірми. Крива пропонування праці для фірми.

Ринок праці в умовах недосконалої конкуренції. Монопсонія і олігополія на ринку праці.

Вплив профспілок на ринок праці. Двостороння монополія на ринку праці.

Тема 14. Ринок праці

Індивідуальне та ринкове пропонування праці. Графічна інтерпретація та фактори, що визначають пропонування праці.

Ефект доходу та ефект заміни.

Економічна рента на ринку праці. Компенсаційна заробітна плата.

Вплив на вибір між працею та дозвіллям соціальних програм. Інвестиції в людський капітал

Тема 15. Ринки капіталу і землі

Модель міжчасового вибору. Міжчасове бюджетне обмеження. Міжчасова рівновага. Сучасна і майбутня вартість. Дисконтування.

Позичковий відсоток. Ставка відсотку. Фактори, що впливають на рівень ставки позичкового відсотку. Відсотки на депозит.

Інвестування. Короткострокові і довгострокові інвестиції. Показники оцінки доходності і ефективності інвестицій.

Ринок землі та його особливості. Сутність та механізм формування економічної ренти. Чиста економічна рента. Диференційна рента.

Тема 16. Загальна рівновага конкурентних ринків

Поняття ринкової рівноваги, її аналіз. Часткова та загальна рівновага. Рівновага обміну.

Ресурсне обмеження економіки та діаграма Еджворта.

Ефективність у виробничій сфері. Крива ефективності використання ресурсів та крива виробничих можливостей.

Парето-ефективність у розподілі ресурсів.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ РОЗРАХУНКОВОГО ЗАВДАННЯ

Відповіді на кожне теоретичне питання розрахункової роботи повинні містити матеріал обсягом до 5-6 сторінок. В твердженнях, окрім відповіді «правильно» чи «неправильно», потрібно також дати обґрунтування теоретичних положень мікроекономіки, а також звернути увагу на виконання графоаналітичного завдання.

Варіант розрахункового завдання визначається за останньою цифрою номера залікової книжки студента. *Наприклад, якщо це цифра «5», то можна обрати один з трьох варіантів контрольної роботи: 5, 15 або 25.*

Титульний лист (*див. додаток Б*) обов'язково повинен містити назву кафедри, дисципліни, номер варіанту розрахункового завдання, П.І.Б. студента, номер групи та залікової книжки.

Текст розрахункового завдання виконується рукописним або комп'ютерним способом.

При вирішенні завдань треба, по-перше, переписати текст завдання та дати на нього відповідь; по-друге, кожне нове завдання починати з нової сторінки.

Наприкінці розрахункового завдання обов'язково повинен бути перелік джерел інформації.

ВАРІАНТИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОЗРАХУНКОВИХ ЗАВДАНЬ

Варіант 1

1. Мікроекономіка як складова частина економічної теорії.
2. Теорія витрат виробництва
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) мікроекономіка формує погляд на економічні процеси «згори» і концентрує увагу на агрегованих показниках;
 - 2) якщо будь-яка кількість товару продається за однаковою ціною, то попит на цей товар досконало нееластичний;
 - 3) у точці максимуму сукупного продукту граничний продукт більш середнього;
 - 4) до умов досконалої конкуренції не належить відсутність будь-яких бар'єрів на вступ нових фірм в галузь;
 - 5) попит на товар є похідним від попиту на ресурс.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту на товар $Q_d = 40 - 7p$, функція пропозиції $Q_s = -6 + 16p$. Визначить рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажу. Зобразіть на графіку криві попиту та пропозиції на даний товар. Накресліть нові графіки попиту та пропонування, які відображали б такі події: 1) доходи споживачів зменшились; 2) ціни товарів-субститутів зросли; 3) ціни на ресурси зменшились.

Варіант 2

1. Методологічна база мікроекономіки.
2. Криві байдужості споживача.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) основні об'єкти мікросистеми – домогосподарства, фірми, держава;
 - 2) всі точки на кривій байдужості означають однаковий рівень доходу споживача;
 - 3) в короткостроковому періоді усі виробничі витрати лишаються постійними;
 - 4) ринок автомобілів згідно своїм характеристикам відповідає умовам досконалої конкуренції;
 - 5) якщо два ресурси є субститутами, то скорочення ціни на один з них призведе до зменшення попиту на інший.
4. Виконайте графоаналітичну вправу. Заповніть таблицю:

Q	FC	VC	TC	MC	AFC	AVC	ATC
0	185	0					
1		225					
2		270					
3		325					
4		390					
5		465					

Побудуйте криві AFC , AVC , ATC та MC на одному графіку. Дайте відповідь, що відбувається з кривими: 1) AFC , коли обсяги виробництва зростають; 2) AVC , коли обсяги виробництва зростають; 3) ATC , коли обсяги виробництва зростають; 4) MC , коли обсяги виробництва зростають; 5) у яких точках граничні витрати перетинають криві AVC та ATC ?

Варіант 3

- Мікросистема та її основні характеристики.
- Фірма на ринку досконалої конкуренції.
- Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - будь-які економічні рішення ґрунтуються на порівнянні вигод і витрат суб'єктів;
 - кожна точка на бюджетній лінії означає комбінацію двох товарів;
 - виробнича функція показує найбільш вигідний для фірми випуск при заданих цінах на ресурси;
 - крива попиту для конкурентної фірми має від'ємний нахил;
 - чим еластичніше попит на вироблену продукцію, тим еластичніший попит на ресурс, за допомогою якого вона виробляється.
- Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту населення на товар даного виду має вид $Q_d = 8 - p$, функція його пропозиції: $Q_s = 2p - 4$. Визначте рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажу товару. Зобразіть на графіку криві попиту та пропозиції цього товару, а також точку ринкової рівноваги. Визначте обсяг продажу і величину незадоволеного попиту, якщо ціна товару буде фіксована на рівні 3 грн. за одиницю.

Варіант 4

- Рациональний вибір економічного суб'єкта.
- Ціноутворення на монополістичному ринку.
- Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:

- 1) альтернативна вартість – це вартість можливостей, що втрачені;
 - 2) чим далі крива байдужості знаходиться від початку координат, тим меншу корисність вона відображає;
 - 3) ізокванта ілюструє різні обсяги продукту, які можна зробити при заданих кількостях ресурсів;
 - 4) для конкурентної фірми ціна продукту дорівнює граничному доходу;
 - 5) фірма досягає мінімального рівня витрат у тому разі, коли граничний продукт кожного фактора дорівнює його ціні.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

У таблиці, наведеній нижче, показано залежність загальних витрат від випуску продукції. Визначте постійні, змінні, граничні та середні витрати. При якому обсязі випуску прибуток буде максимальним, якщо $P = 50$ грн. Подайте графічну ілюстрацію.

<i>Випуск продукції (шт.)</i>	0	1	2	3	4
<i>Загальні витрати (грн.)</i>	80	150	200	250	320

Варіант 5

1. Модель ринкового попиту.
2. Економічні і суспільні наслідки монополії.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) в мікроекономіці широко застосовується математичний інструментарій;
 - 2) при збільшенні доходу споживача бюджетна лінія зменшується вправо;
 - 3) ізокванта ілюструє криву сукупного продукту;
 - 4) якщо ринкова ціна постійна, то збільшення об'єму випуску не впливатиме на обсяг прибутку;
 - 5) при монополістичній конкуренції крива попиту фірми за інших рівних умов менш похила, чим за умов монополії.
4. Виконайте графоаналітичну вправу. Заповніть таблицю:

Q	FC	VC	TC	MC	AFC	AVC	ATC
0	60	0					
1		45					
2		85					
3		120					
4		150					
5		185					

Побудуйте криві FC , VC і TC на одному графіку: 1) чому графік FC є

горизонтальною прямою; 2) чому при збільшенні обсягів виробництва VC зростає; 3) чому крива TC має такий самий нахил, як і крива VC ?

Варіант 6

1. Модель ринкової пропозиції.
2. Монопольна влада фірми.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) обсяг попиту вимірюється в грошових одиницях;
 - 2) споживач максимізує корисність, якщо його бюджетна лінія перетинає криву байдужості;
 - 3) зі зростанням обсягу виробництва ізокванта буде зміщуватись праворуч вниз;
 - 4) якщо крива сукупного доходу фірми лежить нижче кривої сукупних витрат, то за будь-якого об'єму виробництва прибуток фірми має від'ємне значення;
 - 5) монополістичний конкурент визначає обсяг випуску за правилом $P = MC$.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту населення на товар даного виду має вид $Q_d = 7 - p$, функція його пропозиції: $Q_s = 3 + p$. Визначте рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажів. Зобразіть на графіку криві попиту та пропозиції на даний товар. Накресліть нові графіки попиту та пропонування, які відображали б такі події: 1) держава вводить податок на споживача; 2) уряд надасть виробникам субсидію; 3) ціни товарів-комплементів зросли.

Варіант 7

1. Ринкова рівновага та механізм її встановлення.
2. Особливості попиту на фактори виробництва.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) зрушення кривої пропозиції вправо означає, що виробники пропонують більшу кількість продукту при кожному рівні цін;
 - 2) якщо покупець придбає більше одиниць якого-небудь товару, то гранична корисність споживання зростає;
 - 3) для будь-якої виробничої функції характерний зростаючий граничний продукт;
 - 4) конкурентна фірма мінімізує збитки, зменшуючи виробництво до

нуля, якщо ціна продукту нижче середніх змінних витрат;

- 5) граничні витрати на ресурс – це зміна сукупного обсягу витрат фірми, якщо вона використовує додаткову одиницю ресурсу.

4. Виконайте графоаналітичну вправу. Заповніть таблицю:

Q	FC	VC	TC	MC	AFC	AVC	ATC
0	60	0					
1		50					
2		90					
3		125					
4		158					
5		195					

Побудуйте криві FC , VC і TC на одному графіку: 1) чому графік FC є горизонтальною прямою; 2) чому при збільшенні обсягів виробництва VC зростає; 3) чому крива TC має такий самий нахил, як і крива VC ?

Варіант 8

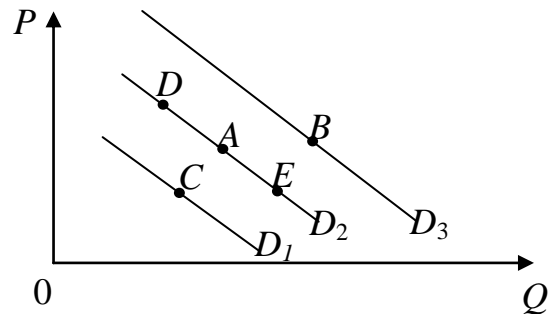
1. Причини і наслідки порушення ринкової рівноваги.
2. Загальні характеристики ринку праці.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) наслідком встановлення ціни «підлоги» є дефіцит товару на ринку;
 - 2) стан споживчої рівноваги полягає у тому, що сукупна корисність товару X дорівнює сукупній корисності товару Y ;
 - 3) заміщення одного ресурсу іншим відбувається за умов руху по ізокванті;
 - 4) сума збитків підприємства, яке закривається в короткотерміновому періоді в умовах досконалої конкуренції, дорівнює сукупним змінним втратам;
 - 5) для конкурентної фірми оптимальним є таке сполучення праці та капіталу, коли відношення граничних продуктів цих факторів до їх ціни однакове.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту населення на товар даного виду має вид $Q_d = 10 - p$, функція пропозиції даного товару: $Q_s = 5 + 2p$. Визначить рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажів. Зобразіть на графіку криві попиту та пропозиції на даний товар. Припустимо, на даний товар встановлюється фіксована ціна на рівні 3 грошових одиниць. Визначить обсяг незадоволеного попиту.

Варіант 9

1. Еластичність попиту.
2. Антимонопольна політика та її особливості в Україні.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) у стані рівноваги криві попиту та пропозиції на товар збігаються;
 - 2) теорія поведінки споживача передбачає, що споживач може максимізувати сукупну корисність;
 - 3) оптимальна комбінація ресурсів знаходиться в точці перетинання двох ізоквант;
 - 4) конкурентна фірма у довготерміновому періоді одержує лише нормальний прибуток;
 - 5) крива попиту фірми на ресурс є кривою граничної доходності ресурсу, кожна точка якої показує кількість ресурсу, яку купувала б фірма за кожної можливої ціни даного ресурсу.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

На рисунку представлені криві попиту D_1 , D_2 , D_3 . Відповісти на наступні питання: 1) чим може бути викликаний рух із точки A в точку B ? Що могло бути причиною цього зрушення? 2) чим може бути викликаний рух із точки A в точку C ? Що могло бути причиною цього зрушення? 3) чим може бути викликаний рух із точки A в точку D ? Що могло бути причиною цього зрушення? 4) чим може бути викликаний рух із точки A в точку E ? Що могло бути причиною цього зрушення?

Що могло бути причиною цього зрушення? 4) чим може бути викликаний рух із точки A в точку E ? Що могло бути причиною цього зрушення?

Варіант 10

1. Еластичність пропозиції.
2. Ринок праці в умовах недосконалої конкуренції.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) крива індивідуального попиту розташована ближче до вісі цін, чим крива ринкового попиту;
 - 2) ординалізм припускає можливість вимірювання величини корисності в умовних одиницях;
 - 3) ізокоста – це лінія, що демонструє множину комбінацій цін на ресурси;

- 4) у короткотерміновому періоді конкурентна фірма, яка максимізує прибуток або мінімізує збитки, не буде продовжувати виробництва, якщо ціна продукту нижча середніх сукупних витрат;
 - 5) еластичність попиту на ресурс залежить від частки витрат на цей ресурс у витратах фірми.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Попит на фотоапарати описується рівнянням: $Q_d = 100 - p$ їх пропонування задається рівнянням: $Q_s = 2p - 50$. Визначте рівноважну ціну (грн.) та рівноважну кількість (тис. шт.) фотоапаратів. Подайте графічну ілюстрацію. Як зміняться рівноважні ціна та кількість фотоапаратів, якщо буде введений 10 % податок з продажу? Які зміни відбудуться на графіку?

Варіант 11

1. Корисність блага.
2. Індивідуальне та ринкове пропонування праці.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) мікроекономіка може бути визначена як галузь економічної науки, що досліджує економічну роль держави;
 - 2) теорія поведінки споживача передбачає, що споживач може максимізувати граничну корисність;
 - 3) граничні витрати дорівнюють середнім витратам при тій обсязі виробництва, при якому середні змінні витрати досягають мінімуму;
 - 4) якщо фірма має монопольну владу на ринку, то потреби здійснювати рекламу в неї немає;
 - 5) з підвищенням граничного продукту ресурсу, обсяг попиту на нього зростає.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту та пропонування має вигляд: $Q_d = 9 - p$, $Q_s = 2p - 6$. Обчисліть параметри ринкової рівноваги (ціна – грн., обсяг – тис. шт.). Накресліть графічну модель ринкової рівноваги, якщо: 1) ціна на даний товар зросте. Яку назву має цей рух? 2) зросте ціна на товар-замінник; 3) зросте ціна на товар-доповнювач.

Варіант 12

1. Кардиналістська теорія корисності.
2. Цінова дискримінація.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:

- 1) економічний попит - це є бажання споживача придбати даний товар;
 - 2) гранична корисність визначається як максимальний рівень корисності, який споживач хоче одержати;
 - 3) економічний прибуток представляє собою неявні витрати;
 - 4) монополіст може впливати на ціну продукту, маніпулюючи пропонованою кількістю продукту;
 - 5) на конкурентному ринку праці рівноважна ставка зарплатні дорівнює цінності граничного продукту праці.
4. Виконайте графоаналітичну вправу. Заповніть таблицю:

Q	FC	VC	TC	MC	AFC	AVC	ATC
0	185	0					
1		63					
2		103					
3		170					
4		208					
5		254					

Побудуйте криві AFC , AVC , ATC та MC на одному графіку. Дайте відповідь, що відбувається з кривими: 1) AFC , коли обсяги виробництва зростають? 2) AVC , коли обсяги виробництва зростають? 3) ATC , коли обсяги виробництва зростають? 4) MC , коли обсяги виробництва зростають? 5) у яких точках граничні витрати перетинають криві AVC та ATC ?

Варіант 13

1. Ординалістська теорія корисності.
2. Модель міжчасового вибору споживача.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) падіння попиту на товар може бути викликане зменшенням цін на товари-замінники цього товару;
 - 2) закон спадної граничної корисності полягає в тому, що: всі блага мають для споживача різну корисність і тому їх можна розмістити в порядку спадання цієї корисності;
 - 3) економічний прибуток звичайно перевищує бухгалтерський прибуток;
 - 4) монополіст цілком «вільний» від ринкових цін у встановленні ціни й обсягу виробництва;
 - 5) законодавче обмеження мінімального рівня заробітної плати сприяє, як правило, збільшенню зайнятості.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Накресліть графік попиту та пропонування курчат за даними таблиці. Визначте ціну рівноваги та рівноважний обсяг продукції.

Ціна 1кг, грн.	Попит, тонн за місяць	Пропонування, тонн за місяць
5	9	18
4	10	16
3	12	12
2	15	7
1	20	0

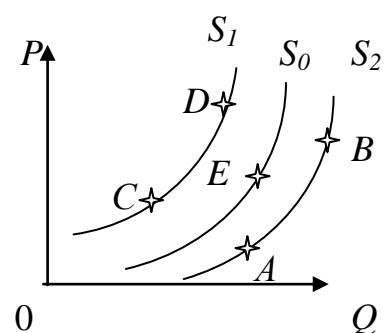
Накресліть схематично нові графіки попиту та пропонування, які відображали б такі події: 1) відбулося підвищення цін на яловичину; 2) уряд збільшив податок на прибуток громадян; 3) зросли ціни комбикормів; 4) виведена нова порода курчат, що швидко ростуть; 5) очікується, що найближчим часом ціни на курчат значно зростуть. Поясніть, як ці події вплинуть на рівноважні ціну і обсяг продукції.

Припустимо, що уряд фіксує ціни на курчат на рівні 2 грн. за кг. Які наслідки матиме встановлення такої ціни? Покажіть їх графічно.

Варіант 14

1. Доходи і прибуток фірми.
2. Ціноутворення і рівновага на олігополістичному ринку.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) закон пропозиції стверджує: якщо ціни ростуть, а інші умови незмінні, то це приведе до росту пропозиції;
 - 2) сукупна корисність зростає, якщо гранична корисність зменшується;
 - 3) якщо за певного обсягу виробництва граничні втрати перевищують ціну товару, підприємство в умовах досконалої конкуренції має максимізувати прибуток;
 - 4) для компанії – монополіста граничний дохід менше ніж ціна;
 - 5) приймаючи рішення про працевлаштування робітник зважає на заробітну плату, яку він може отримати та на втрачений час дозвілля.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

На рисунку зображені криві пропонування. Поясніть: 1) які події могли спричинити зрушення з точки *A* в точку *B*? У яких категоріях описуються ці зміни? 2) чим викликаний рух з точки *A* в точку *C*? Як називається таке зрушення? 3) чим викликаний рух з точки *C* в точ-

ку D ? 4) чим викликаний рух з точки B у точку E ? Як називається таке зрушення?

Варіант 15

1. Бюджетна лінія споживача.
2. Модель ламаної кривої попиту.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) зростання цін на матеріали, необхідні для виробництва товару X , викликає зрушення кривої попиту нагору і вправо;
 - 2) закон спадної граничної корисності полягає в тому, що необхідно спочатку споживати корисні блага, а потім всі інші;
 - 3) чим більше обсяг виробництва у фірмі, тим менше сукупні постійні витрати;
 - 4) максимізуючий монополіст буде завжди прагнути уникати нееластичного відрізка його кривої попиту;
 - 5) ринкова пропозиція праці складається з багатьох галузевих пропозицій.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

З друку вийшов новий навчальний посібник з мікроекономіки. Попит на посібник заданий рівнянням: $Q_d = 6 - p$, пропонування описує рівняння: $Q_s = p - 2$. Визначте рівноважну ціну (грн.) та рівноважну кількість (тис. шт.) посібників. Подайте графічну ілюстрацію. Припустимо, що уряд встановлює податок на продавця у розмірі 2 грн. з одного посібника. Визначте нову рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажу. Які зміни відбудуться на графіку?

Варіант 16

1. Оптимум (рівновага) споживача як модель раціонального споживчого вибору.
2. Ринок землі.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) удосконалювання технології зрушує криву попиту нагору і вправо;
 - 2) кардиналістський підхід до поняття корисності не потребує порівняння корисностей різних благ;
 - 3) середні постійні витрати скорочуються зі зростанням об'єму випуску;
 - 4) монополістична фірма буде нарощувати виробництво продукції до такого обсягу, при якому граничний дохід дорівнює граничним

витратам;

- коли ставки заробітної плати зростають, альтернативна вартість дозвілля також зростає.

4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Крива попиту на товар задається рівнянням: $Q_d = 2800 - 160p$; крива пропонування: $Q_s = 1600 + 140p$. Побудуйте графіки попиту та пропонування, визначте рівноважні ціну (грн.) та обсяг товару (шт.). Поясніть і проілюструйте графічно ситуацію, яка виникне, якщо ціна на даний товар буде фіксована на рівні 8 грн.

Варіант 17

- Рівновага споживача і зміни цін товару.
- Різновиди олігополій.
- Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - коефіцієнт еластичності попиту за доходом визначається як зміна об'єму попиту, віднесена до зміни ціни;
 - перший закон Госена формулюється наступним чином: корисність від споживання кожної наступної одиниці блага зменшується;
 - до постійних витрат фірми варто віднести заробітну плату робітників;
 - якщо на ринку мається більше двох фірм, то має місце олігополія;
 - монопсонія зацікавлена у скороченні рівня зайнятості.
- Виконайте графоаналітичну вправу. Заповніть таблицю:

Q	FC	VC	TC	MC	AFC	AVC	ATC
0	185	0					
1		225					
2		270					
3		325					
4		390					
5		465					

Побудуйте криві FC , VC і TC на одному графіку: 1) чому графік FC є горизонтальною прямою; 2) чому при збільшенні обсягів виробництва VC зростає; 3) чому крива TC має такий самий нахил, як і крива VC ?

Варіант 18

- Фактор доходу в моделі споживача.
- Короткострокові і довгострокові інвестиції.
- Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:

- 1) якщо із зменшенням ціни на один товар на 2 % попит на взаємопов'язаний з ним товар зменшився на 3 %, то це означає, що коефіцієнт перехресної еластичності попиту перевищує 1;
 - 2) точки перетину бюджетної лінії з осями координат показують рівень корисності, що досягається за умов споживання даного обсягу блага;
 - 3) сукупні витрати – це витрати, що дорівнюють сумі доходів, яку можна одержати при найбільш вигідному з усіх можливих використанні ресурсів;
 - 4) на олігополістичному ринку не можуть бути присутні невеликі фірми;
 - 5) профспілка на ринку праці є монополістом.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту має вигляд: $Q_d = 70 - 2p$, функція пропонування: $Q_s = 10 + p$. Побудуйте графіки попиту та пропонування, визначте рівноважні ціну (грн.) та обсяг продажу (шт.). Накресліть нові графіки попиту та пропонування, які відображали б такі події: 1) збільшення цін на сировину для виробництва даного товару; 2) зниження податку на додану вартість; 3) потужна реклама даного товару.

Варіант 19

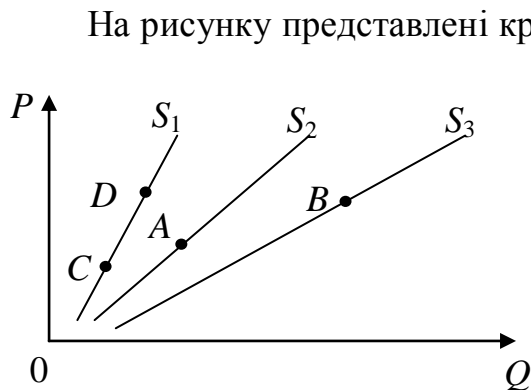
1. Виробнича функція фірми.
2. Загальна рівновага і економічна ефективність.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) нееластична пропозиція означає, що підвищення ціни на 1 % веде до збільшення обсягу пропозиції менш як на 1 %;
 - 2) точки перетину бюджетної лінії з осями координат показують кількості товарів, які може придбати споживач, витративши увесь свій дохід;
 - 3) змінні витрати безпосередньо залежать від зміни ціни товару;
 - 4) якщо на олігополістичному ринку фірма підвищить чи знизить ціну чи обсяг виробництва продукції, то це вплине на продажі і прибуток фірм-конкурентів;
 - 5) реальна ставка відсотку не може перевищувати номінальну.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту на товар задана як $Q_d = 30 - 2p$, функція пропозиції – $Q_s = 3p - 10$. Визначити рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажів. Зобразити на графіку криві попиту та пропозиції на даний товар. Накресліть нові графіки попиту та пропонування, які відображали б такі події:

- 1) зниження ціни товару-субституту; 2) зниження цін на сировину для виробництва даного товару; 3) підвищення податку на додану вартість.

Варіант 20

1. Надлишок споживача і виробника.
2. Методи оцінки доходності інвестиційних проектів.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) якщо із зміною ціни на 1 %, обсяг попиту змінюється на 5 %, то попит є нееластичним;
 - 2) нахил бюджетної лінії відображає кількість одного блага, яку споживач згоден поміняти на таку ж кількість іншого блага, щоб залишитися на тому ж рівні добробуту;
 - 3) у довгостроковому періоді усі витрати є постійними;
 - 4) картелі і подібні їм таємні угоди на практиці важко створювати і підтримувати довгий час;
 - 5) теперішня вартість капіталу залежить від того, яку цінність він здатний створити в майбутньому.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Варіант 21

1. Виробнича функція фірми з одним змінним фактором виробництва.
2. Виробнича функція фірми з одним змінним фактором виробництва.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) якщо коефіцієнт цінової еластичності попиту на товар дорівнює 0,7, то такий попит є еластичним;

- 2) бюджетна лінія не змінить свого положення, якщо ціна товару A знизиться на стільки ж відсотків, на скільки ціна товару B ;
 - 3) надлишок доходу над економічними витратами – це нормальний прибуток;
 - 4) дуополія – один з окремих випадків моделі монополістичної конкуренції;
 - 5) процедура дисконтування збільшує величину доходу.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту на товар задана рівнянням: $Q_d = 8 - p$, Функція пропонування товару: $Q_s = p - 1$. Обчисліть параметри ринкової рівноваги (ціна – грн., обсяг – тис. шт.). Накресліть графічну модель ринкової рівноваги. Накресліть нові графіки попиту та пропонування, які відображали б такі події: 1) підвищення податку на додану вартість; 2) потужна реклама даного товару; 3) скорочення доходів споживачів за умови, що товар нормальний.

Варіант 22

1. Виробнича функція фірми з двома змінними факторами виробництва.
2. Еластичність попиту і розподілення податкового тягаря.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) попит, що характеризується незмінністю обсягів за будь-якої ціни при інших рівних умовах – це досконало еластичний попит;
 - 2) бюджетна лінія не змінить свого положення, якщо ціна товару A зросте на стільки ж відсотків, на скільки ціна товару B знизиться;
 - 3) дохід на одиницю реалізованої продукції – це сукупний дохід;
 - 4) ринкова поведінка галузевого картелю, що максимізує прибуток, тотожна поведінці чистої монополії;
 - 5) чим більша ставка відсотку, тим більший дисконтований дохід.
4. Виконайте графоаналітичну вправу. Заповніть таблицю:

Q	FC	VC	TC	MC	AFC	AVC	ATC
0	70	0					
1		78					
2		100					
3		108					
4		114					
5		127					

Побудуйте криві AFC , AVC , ATC та MC на одному графіку. Дайте ві-

дповідь, що відбувається з кривими: 1) AFC , коли обсяги виробництва зростають; 2) AVC , коли обсяги виробництва зростають; 3) ATC , коли обсяги виробництва зростають; 4) MC , коли обсяги виробництва зростають; 5) у яких точках граничні витрати перетинають криві AVC та ATC ?

Варіант 23

1. Ізокванта фірми.
2. Ринок капіталу.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) чим менше замінників має товар, тим більш еластичним є попит на нього;
 - 2) гранична норма заміщення товару A товаром B означає: скільки одиниць товару A споживач купує, якщо ціна товару B зменшується на одну грошову одиницю;
 - 3) середні витрати – це витрати на одиницю випуску;
 - 4) цінові війни призводять до зниження прибутків усіх учасників олігополії;
 - 5) фірма буде здійснювати інвестиції тоді, коли очікувана норма прибутку буде менша, ніж відсоткова ставка.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту на товар задається рівнянням: $Q_d = 4750 - 350p$, функція пропонування: $Q_s = 1600 + 100p$. Побудуйте графіки попиту та пропонування, визначте рівноважні ціну (грн.) та обсяг продажу (шт.). Що відбудеться, якщо на даний товар урядом буде встановлена фіксована ціна 9 грн.?

Варіант 24

1. Ефект масштабу виробництва фірми.
2. Ціноутворення і рівновага на олігополістичному ринку. Модель картеля.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) попит на предмети розкоші більш еластичний, ніж попит на товари першої необхідності;
 - 2) гранична норма заміщення товару A товаром B означає від якої кількості одиниць товару A споживач готовий відмовитися в обмін на отримання додаткової одиниці товару B , щоб загальна корисність залишилась незмінною;
 - 3) постійні витрати містять витрати на зарплату керуючого персоналу,

охорони, відсотки по кредитах, заробітну платню робочих;

- 4) у точці рівноваги Курно на кожну з фірм перепадає половина обсягу ринку;
- 5) економічна рента є платою за ресурси з абсолютно нееластичною кривою попиту.

4. Виконайте графоаналітичну вправу. Заповніть таблицю:

Q	FC	VC	TC	MC	AFC	AVC	ATC
0	60	0					
1		45					
2		85					
3		120					
4		150					
5		185					

Побудуйте криві AFC , AVC , ATC та MC на одному графіку. Дайте відповідь, що відбувається з кривими: 1) AFC , коли обсяги виробництва зростають; 2) AVC , коли обсяги виробництва зростають; 3) ATC , коли обсяги виробництва зростають; 4) MC , коли обсяги виробництва зростають; 5) у яких точках граничні витрати перетинають криві AVC та ATC ?

Варіант 25

1. Витрати фірми в короткостроковому періоді.
2. Ціноутворення і рівновага на олігополістичному ринку. Модель Штакельберга.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) мікроекономіка може бути визначена як галузь економічної науки, що досліджує економічну роль держави;
 - 2) теорія граничної корисності пояснює цінність благ їх загальною корисністю;
 - 3) змінні витрати містять: витрати на оплату праці працівників, амортизацію устаткування, рентні платежі;
 - 4) характерною рисою монополії, на відміну від конкурентної фірми є прагнення максимізувати прибуток;
 - 5) поточна дисконтова на вартість – це витрати поточного періоду на реалізацію інвестиційного проекту.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту населення на товар задана рівнянням: $Q_d = 8 - p$; функція пропонування товару: $Q_s = 2p - 4$. Обчисліть рівноважні ціну (грн.) і

обсяг продажу (тис. шт.). Визначте обсяг продажу і величину незадоволеного попиту, якщо ціна товару буде фіксована на рівні 3 грн. за одиницю. Подайте графічну ілюстрацію.

Варіант 26

1. Вплив держави на головні характеристики ринкового попиту.
2. Особливості економічної стратегії фірми на ринку досконалої конкуренції.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) якщо валіза і велика сумка – товари взаємозамінні, то зростання цін на валізи приведе до падіння попиту на сумки;
 - 2) поняття «гранична корисність» означає величину, що дорівнює загальній корисності товару, віднесеній до кількості куплених одиниць;
 - 3) постійні витрати містять витрати на сировину, устаткування, ренту, відсотки по кредиту;
 - 4) монополістична конкуренція – це конкуренція фірм-монополістів різних галузей;
 - 5) норма віддачі обчислюється як відношення прибутку до чистих інвестицій в відсотках.
4. Виконайте графоаналітичну вправу. Заповніть таблицю:

Q	FC	VC	TC	MC	AFC	AVC	ATC
0	70	0					
1		36					
2		64					
3		86					
4		111					
5		140					

Побудуйте криві FC , VC і TC на одному графіку: 1) чому графік FC є горизонтальною прямою; 2) чому при збільшенні обсягів виробництва VC зростає; 3) чому крива TC має такий самий нахил, як і крива VC ?

Варіант 27

1. Еластичність попиту за доходом.
2. Основні характеристики монополістичного ринку.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) надлишок споживача – це сума грошей, яку споживачі платять за товар;

- 2) корисність вимірюється в одиницях блага;
 - 3) у довгостроковому періоді усі витрати є змінними;
 - 4) при монополістичній конкуренції на ринку спостерігається велика численність продавців;
 - 5) норма позичкового відсотку – це різниця між сумою грошей, яка повертається, і позиченою.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту на мікроавтобуси має вигляд: $Q_d = 500 - p$, функція пропонування: $Q_s = 2p - 100$. Визначте аналітично та покажіть графічно рівноважну ціну (тис. грн.) та рівноважну кількість товару (тис. шт.). Якими будуть рівноважні ціна і кількість мікроавтобусів, якщо уряд надасть їх виробникам субсидію в розмірі 75 тис. грн. на одиницю товару? Які зміни відбудуться на графіку?

Варіант 28

1. Цінова еластичність попиту і сукупний виторг виробника.
2. Особливості ринку монополістичної конкуренції.
3. Визначте, вірно чи невірно кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) «Стеля ціни» – є ціна, що перевищує рівноважну ціну;
 - 2) криві байдужості мають від’ємний нахил;
 - 3) сукупні витрати можна обчислити за формулою $ATC \times Q$, де ATC – середні сукупні витрати, а Q – обсяг виробництва;
 - 4) на ринках монополістичної конкуренції торгується однорідна стандартизована продукція;
 - 5) на ринку фінансового капіталу товарами виступає фізичний капітал.
4. Виконайте графоаналітичну вправу. Заповніть таблицю:

Q	FC	VC	TC	MC	AFC	AVC	ATC
0	60	0					
1		32					
2		56					
3		74					
4		94					
5		118					

Побудуйте криві AFC , AVC , ATC та MC на одному графіку. Дайте відповідь, що відбувається з кривими: 1) AFC , коли обсяги виробництва зростають; 2) AVC , коли обсяги виробництва зростають; 3) ATC , коли обсяги

виробництва зростають; 4) MC , коли обсяги виробництва зростають; 5) у яких точках граничні витрати перетинають криві AVC та ATC ?

Варіант 29

1. Парадокс Гіфена.
2. Ціноутворення на ринку монополістичної конкуренції.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) «Підлога» ціни представляє найвищу ціну, вище якої виробник не має продавати свою продукцію;
 - 2) гранична норма заміщення являє собою співвідношення загальних корисностей;
 - 3) бухгалтерські витрати поділяються на накладні витрати та амортизацію;
 - 4) за умов монополістичної конкуренції обсяг використовуваного капіталу не є бар'єром входу в галузь;
 - 5) можливо очікувати, що скорочення попиту на продукт приведе до зростання цін на інші продукти, які виробляються з даного ресурсу.
4. Виконайте графоаналітичну вправу.

Функція попиту має вигляд: $Q_d = 200 - 0,5p$, функція пропонування: $Q_s = 2p - 50$. Обчисліть параметри ринкової рівноваги (ціна – грн., обсяг – тис. шт.). Накресліть графічну модель ринкової рівноваги. Накресліть нові графіки попиту та пропонування, які відображали б такі події: 1) потужна реклама даного товару; 2) скорочення доходів споживачів за умови, що товар нормальний; 3) зросте ціна на товар-замінник.

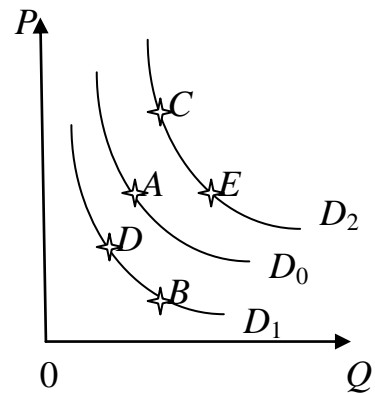
Варіант 30

1. Правило мінімізації витрат та правило максимізації прибутку при використанні ресурсів.
2. Олігополістичний ринок.
3. Визначте, вірне чи невірне кожне з наступних тверджень та поясніть відповідь:
 - 1) наслідком встановлення ціни «підлоги» є дефіцит товару на ринку;
 - 2) нахил кривої байдужості характеризує норму, у відповідності до якої, одне благо може бути заміщено іншим без зміни рівня корисності для споживача;
 - 3) бухгалтерські витрати – це витрати в грошовій формі на виробництво продукції;
 - 4) патенти і ліцензії можна віднести до бар'єрів входу в галузь на ринку монополістичної конкуренції;

5) під Парето-оптимальним розуміється такий стан економіки, зміна якого спричиняє збільшення добробуту всіх індивідів.

4. Виконайте графоаналітичну вправу.

На рисунку зображені криві попиту. Припустимо, що початковий вибір покупця відповідає точці А. Поясніть, в яку точку переміститься покупець з точки А: 1) якщо ціна на даний товар зросте? Яку назву має цей рух? 2) якщо зросте ціна на товар-замінник; 3) якщо зросте ціна на товар-доповнювач? Яку назву має цей рух? 4) чим викликаний рух покупця з точки А в точку В? Якими є його наслідки? 5) чим викликаний рух з точки В у точку С? Якими є його наслідки?

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Предмет мікроекономіки. Мікроекономіка в системі економічних наук.
2. Методи мікроекономічного аналізу.
3. Мікроекономічна система та її основні характеристики. Нормативна та позитивна мікроекономіка.
4. Модель попиту: функція, графік, фактори впливу.
5. Модель пропозиції: функція, графік, фактори впливу.
6. Ринкова рівновага та механізм її встановлення. Метод порівняльної статистики в аналізі ринкової рівноваги.
7. Стабільність рівноваги та її нестандартні випадки.
8. “Паукоподібна модель” як динамічна модель ринкової рівноваги.
9. Основні засоби державного регулювання ринку.
10. Поняття еластичності та методи її вимірювання.
11. Цінова еластичність попиту. Нецінова еластичність попиту.
12. Цінова еластичність пропозиції.
13. Еластичність та сукупний виторг фірми.
14. Корисність. Закон спадної граничної корисності.
15. Споживацькі переваги та криві байдужості.
16. Гранична норма заміщення.
17. Бюджетні обмеження споживача.
18. Рівновага споживача.
19. Кардиналістська теорія корисності.
20. Ординалістська теорія корисності.

21. Споживацький вибір, його основні правила та особливості.
22. Реакція споживача на зміну доходу. Крива “дохід-споживання”. Криві Енгеля.
23. Реакція споживача на зміну ціни. Побудова, аналіз та використання кривої “ціна-споживання”.
24. Ефект доходу та ефект заміщення за Дж. Хиксом та за Є. Слуцьким.
25. Парадокс Гіфена.
26. Виробнича функція та її види.
27. Виробництво з одним змінним фактором.
28. Виробнича функція у довгостроковому періоді.
29. Ізокванта та її особливості. Гранична норма технологічного заміщення.
30. Ефект масштабу виробництва.
31. Концепція витрат виробництва.
32. Види витрат виробництва.
33. Функція витрат.
34. Ізокоста та її властивості.
35. Рівновага виробника.
36. Витрати фірми в короткостроковому періоді.
37. Витрати виробництва у довгостроковому періоді.
38. Теорія ринкових структур.
39. Основні риси ринку досконалої конкуренції.
40. Економічна стратегія конкурентної фірми в короткостроковому періоді.
41. Правила максимізації прибутку фірмою.
42. Конкурентна фірма у довгостроковому періоді.
43. Ефективність конкурентного ринку.
44. Характерні особливості чистої монополії. Ціноутворення монополії.
45. Максимізація прибутку монополістом у короткостроковому та довгостроковому періоді.
46. Цінова дискримінація: поняття, умови та види.
47. Економічні наслідки монополії.
48. Антимонопольна політика та її особливості в Україні.
49. Основні риси олігополії.
50. Ціноутворення олігополії в короткостроковому періоді.
51. Некооперативна та кооперативна поведінка фірм-олігополістів.
52. Основні моделі та стратегії фірм-олігополістів.
53. Ефективність та соціально-економічні наслідки олігополії.
54. Сутність монополістичної конкуренції. Нецінова конкуренція.

55. Максимізація прибутку в умовах монополістичної конкуренції.
56. Монополістична конкуренція та ефективність.
57. Теорія граничної продуктивності та попит на ресурси.
58. Зміни в попиті на ресурс.
59. Оптимальне співвідношення ресурсів.
60. Правило мінімізації витрат при використанні ресурсів.
61. Правило максимізації прибутку при використанні ресурсів.
62. Ціноутворення на ринку ресурсів.
63. Визначення заробітної плати.
64. Формування заробітної плати на ринку досконалої та недосконалої конкуренції.
65. Ринок землі та його особливості. Сутність та механізм формування економічної ренти.
66. Позичковий відсоток як дохід на фактор капіталу.
67. Економічний та нормальний прибуток.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Базилевич В. Д. Мікроекономіка : підручник / В. Д. Базилевич ; ред. В. Д. Базилевич. – К. : Знання, 2007. – 677 с.
2. Базилінська О. Я. Мікроекономіка : теорія та практика / О. Я. Базилінська. – К. : Києво-Могилянська академія, 2007. – 272 с.
3. Веріан Г. Р. Мікроекономіка: проміжний рівень. Сучасний підхід : підручник / Г. Р. Веріан ; пер. з англ. С. Слухай. – К. : Видавництво «Лібра», 2006. – 632 с.
4. Горбачевська О. В. Графічні побудови в мікроекономіці / О. В. Горбачевська. – Л. : ЛБІНБУ, 2002. – 175 с.
5. Гронтковська Г. Е. Мікроекономіка. Практикум : навч. посібник / Г. Е. Гронтковська, А. Ф. Косік. – К. : ЦУЛ, 2008. – 418 с.
6. Економічна теорія. Мікроекономіка : підручник / В. М. Тарасевич та ін.; за ред. В. М. Тарасевича. – К. : Знання, 2012. – 134 с.
7. Косік А. Ф. Мікроекономіка : навч. посібник / А. Ф. Косік, Г. Е. Гронтковська. – К. : ЦУЛ, 2008. – 438 с.
8. Макконнелл К. Мікроекономіка / К. Макконнелл, С. Брю ; пер. з англ. – Л. : Просвіта, 1999. – 650 с.
9. Мікроекономіка : навч. посібник / Н. Б. Решетняк; за ред. С.І. Архієреєва; – Х. : НТУ «ХП», 2003. – 176 с.

10. Мікроекономіка : підручник / А. П. Наливайко та ін. – К. : КНЕУ, 2011. – 446 с.
11. Пилипенко В. В. Мікроекономіка / В. В. Пилипенко. – Суми : ТОВ «Мрія», 2007. – 284 с.
12. Пиндайк Роберт С. Микроэкономика / Роберт С. Пиндайк, Даниэль Л. Рабинфельд . – С.Пб. : Питер, 2002. – 606 с.
13. Стеблій Г. Я. Мікроекономіка : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / Г. Я. Стеблій. – К. : Інкос, 2007. – 221 с.
14. Фишер С. Экономика / С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензи ; пер. с англ. – М. : Дело ЛТД, 1993. – 864 с.
15. Экономическая теория. Вводный курс. Микроэкономика : учебник / под ред. И. Е. Рудаковой. – М. : ИНФРА-М, 2008. – 576 с.

ДОДАТОК А. Словник понять і термінів

Амортизація – процес перенесення вартості основного капіталу (засобів праці) на вартість виробленого товару.

Бухгалтерський прибуток – це різниця між доходами фірми і бухгалтерськими (зовнішніми) витратами.

Бюджет – це форма утворення й витрачання бюджетних коштів для забезпечення функціонування державної влади.

Бюджетна лінія – це геометричне місце точок, що показують набори благ, покупка яких вимагає однакових витрат за незмінними цінами на блага.

Бюджетний дефіцит – це сума перевищення витрат держави над її доходами в межах фінансового року.

Бюджетний надлишок – це сума перевищення доходів держави над її витратами в межах фінансового року.

Валовий внутрішній продукт – це сукупна ринкова вартість кінцевих товарів і послуг, створених на території країни за певний період часу (звичайно за рік).

Валовий національний продукт – це ринкова вартість кінцевих товарів і послуг, створених протягом року національним капіталом і працею, що функціонує як на території даної країни, так і за її межами.

Вартість – витрати суспільної праці на виробництво товару.

Величина попиту – це кількість продукції, що споживач готовий придбати за певною ціною.

Величина пропозиції – це кількість продукції, що виробник готовий продати за певною ціною.

Виробнича функція – залежність максимально можливого обсягу виробленого продукту від певної кількості використаних факторів виробництва.

Виробничі відносини – відносини між людьми в процесі виробництва, розподілу, обміну, та споживання благ.

Витрати – це сума коштів, витрачених на виробництво продукції.

Гранична користь – це збільшення загальної корисності при збільшенні споживання блага на одну одиницю.

Граничний дохід – це приріст сукупного доходу при продажі додаткової одиниці продукції.

Граничний продукт – це приріст випуску продукції при використанні додаткової одиниці змінного ресурсу.

Граничний продукт в грошовому вираженні – це виражений у грошах додатковий дохід, який приносить продаж кожної додаткової оди-

ниці продукту, яка виробляється за допомогою додаткової одиниці ресурсу.

Граничні витрати – це додаткові витрати на виробництво додаткової одиниці продукції.

Грошово-кредитна політика – це сукупність форм й інструментів державного впливу на пропозицію грошей з метою регулювання економічного циклу, досягнення на національному ринку рівноваги за умови повної зайнятості й інфляції.

Державний борг – це загальний розмір накопиченої заборгованості уряду власникам державних цінних паперів, що дорівнює сумі минулих бюджетних дефіцитів мінус бюджетні надлишки.

Економічна рента – це ціна, яка виплачується за використання землі або інших природних ресурсів, кількість яких строго обмежена.

Економічне зростання – довгострокове підвищення реального обсягу виробництва товарів і послуг на основі розвитку виробничих сил.

Економічний прибуток – це надлишок доходу над економічними витратами.

Економічні закони – внутрішні усталені зв'язки між економічними явищами та процесами, які постійно повторюються.

Економічні потреби – частина потреб людини та суспільства, для задоволення яких необхідне суспільне виробництво.

Еластичність попиту за доходом – це ступінь реакції величини попиту на зміну доходу споживача.

Еластичність попиту за ціною – це ступінь реакції величини попиту на зміну ринкової ціни.

Еластичність пропозиції за ціною – це ступінь реакції величини пропозиції на зміну ринкової ціни.

Ефект доходу – це тільки ті зміни в споживанні товару, які викликані зміною реального доходу (купівельної спроможності) споживача під впливом зміни цін.

Ефект зміщення – це тільки ті зміни в споживанні товару, які є результатом зміни цін даного товару щодо цін на інші товари, тобто ця зміна структури споживання благ.

Заробітна плата – це ціна, яку отримує робітник за використання своєї праці, за свої професійні здібності.

Засоби праці – річ, або комплекс речей, за допомогою яких людина виробляє блага.

Змінні витрати – це витрати, величина яких змінюється при зміні обсягу виробництва.

Ізокванта – крива, на якій розташовані всі співвідношення факторів,

використання яких дає однаковий обсяг випуску продукції.

Ізокоста – крива, що показує всі поєднання трудового і капітального факторів виробництва, що мають однакову вартість.

Інфляція – це підвищення загального рівня цін, що супроводжується знецінюванням національної грошової одиниці.

Капітал – фактор виробництва; вартість, яка в ході свого руху приносить власнику прибуток.

Корисність – здатність благ задовольняти потреби споживачів.

Крива байдужності – це геометричне місце точок, утворюючих лінію, які означають однакові за своєю корисністю альтернативні набори благ.

Кругообіг капіталу – рух промислового капіталу, у якому капітал проходить грошову, виробничу й товарну форми й повертається у вихідну.

Мікроекономіка – це частина теоретичної економіки, що досліджує поведінку господарських суб'єктів (фірм, галузей, сімейних господарств), окремі ринки, конкретні ціни, а також формулює принципи ефективної поведінки продавців і покупців.

Надлишок покупця – це різниця між максимумом того, що готов би був заплатити споживач і тією величиною, що він фактично оплачує.

Надлишок продавця – це різниця між тією величиною, що він фактично одержав, продавши товар за ринковою ціною, і тим мінімумом, на який би він охоче погодився.

Натуральне господарство – тип господарства, коли все необхідне виробляється в господарстві для споживання.

Національне багатство – сукупність вироблених і накопичених суспільством матеріальних і нематеріальних цінностей, що суспільство має у своєму розпорядженні в цей момент часу.

Негативний ефект масштабу – це така ситуація, коли n -кратне збільшення факторів виробництва призводить до збільшення обсягу випуску продукції менш ніж у n разів.

Нормальний прибуток – плата, яку повинна робити фірма, щоб придбати і утримати (у рамках даного підприємства) підприємця.

Оборот капіталу – безупинно повторюваний процес кругообігу з моменту авансування капіталу до повернення його у вихідну форму й величину.

Оборотний капітал – частина капіталу, що витрачається на придбання предметів праці й робочої сили й повертається підприємцеві в грошовій формі в повному обсязі після кожного кругообігу.

Основний капітал – та частина виробничого капіталу, що витрачається на придбання засобів праці й повертається підприємцеві в грошовій

формі по частинам у ході декількох кругообертів у процесі зношування.

Парадокс Гіффена – стан, за яким спостерігається зростання величини попиту на товар при збільшенні його ціни.

Перехресна еластичність попиту – це ступінь реакції попиту на товар Y в результаті зміни ціни товару X .

Платіжний баланс – статистичний звіт, у якому в систематичному виді наводяться сумарні дані про зовнішньоекономічні операції даної країни з іншими країнами світу за певний період часу.

Позитивний ефект масштабу – це така ситуація, коли при n -кратному збільшенні факторів виробництва обсяг випуску продукції збільшується більш ніж у n разів.

Попит – це кількість продукції, що споживачі готові придбати за різними цінами.

Попит еластичний – це стан, коли незначна зміна ціни сприяє значної зміни величини попиту.

Попит нееластичний – це стан, коли істотна зміна ціни незначно позначається на зміні величини попиту.

Попит одиничної еластичності – це стан, коли зміна ціни в точності відповідає зміні величини попиту.

Постійні витрати – це витрати, що залежать від обсягу виробництва продукції.

Постійний ефект масштабу – це така ситуація, коли n -кратне збільшення факторів виробництва викликає n -кратне збільшення обсягу випуску продукції.

Предмет політичної економії – економічні відносини між людьми в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання благ в умовах обмеженості економічних ресурсів.

Предмети праці – те, з чого виробляються блага.

Прибуток – це різниця між сукупним доходом і витратами на виробництво.

Продуктивність праці – показник результативності живої праці робітників, що характеризується кількістю продукції, зробленої в одиницю часу.

Пропозиція – це кількість продукції, що виробники готові продати за різними цінами.

Процес праці – свідомо цілеспрямована діяльність людини, яка направлена на перетворення речовини природи заради задоволення своїх потреб.

Рівновага виробника – це стан, за яким досягається максимальний обсяг виробництва на мінімальних витратах.

Рівновага споживача – це стан, за яким досягається оптимальна структура покупок, тобто будь-яка зміна в структурі покупок знижує рівень задоволення споживача.

Середні сукупні витрати – це сукупні витрати на одиницю продукції.

Стабільність рівноваги – це здатність ринку, виведеного зі стану рівноваги, знову прийти до рівноваги під впливом винятково внутрішніх сил.

Структурне безробіття – безробіття, викликане невідповідністю професійної підготовки робочої сили в структурі виробництва.

Сукупна пропозиція – це наявний реальний обсяг виробництва, що фірми бажають і можуть запропонувати на ринку в певний період часу при кожному можливому рівні цін.

Сукупний попит – сума всіх витрат макроекономічних суб'єктів на придбання кінцевих товарів і послуг, створених у національній економіці.

Сукупні витрати – це сума постійних і змінних витрат фірми.

Суспільне відтворення – безупинно повторюваний процес виробництва в масштабі суспільства.

Товар – продукт праці, вироблений для обміну за допомогою купівлі-продажу.

Товарне господарство – тип господарства, за яким продукти виробляються не для споживання, а для продажу.

Трансакційні витрати – це витрати, що виникають у процесі обміну прав власності.

Фіскальна політика – це міри уряду, спрямовані на забезпечення повної зайнятості й виробництво не інфляційного ВВП шляхом зміни державних витрат і системи оподаткування.

Фрикційне безробіття – безробіття, що пов'язано з добровільною зміною найманими робітниками місця роботи або з періодами їхнього тимчасового звільнення.

Циклічне безробіття – безробіття, викликане циклічним стисненням виробництва.

Ціна – грошове вираження вартості; сума грошей, за якої споживач готовий купити, а виробник продати товар.

Чиста продуктивність капіталу – це виражений у відсотках річний дохід, який можна отримати на вкладений капітал.

ДОДАТОК Б. Зразок титульного аркуша

Міністерство освіти і науки України

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Кафедра загальної економічної теорії

Розрахункове завдання

Дисципліна _____

Варіант _____

Тема _____

Перевірив

Виконав

П.І.Б. _____

П.І.Б. студента _____

вчений ступінь,

звання _____

навчальна група _____

оцінка, підпис _____

номер залікової книжки _____

Харків 2017

Навчальне видання

АРХІЄРЕЄВ Сергій Ігоревич
ВОЛОСНІКОВА Наталія Миколаївна
КЛИМОВА Світлана Олегівна
РЕШЕТНЯК Наталя Борисівна

МІКРОЕКОНОМІКА

Методичні вказівки до вивчення навчального курсу
та виконання розрахункових робіт
для студентів заочної форми навчання
груп ЕКЗ-46, ЕКЗ-56,
БФЗ-16, БФЗ-26

В авторській редакції

Комп'ютерна верстка Д. Т. Лейба

Підп. до друку . Формат 60x84 1/16. Папір офісний. Riso-друк.
Гарнітура Таймс. Ум. друк. арк. . Обл.-вид. арк. 1,72. Наклад 50 прим.
Зам № . Ціна договірна.

Видавничий центр НТУ «ХП».
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 116 від 10.07.2000 р.
61002, Харків, вул. Фрунзе, 21

Друкарня НТУ «ХП». 61002, Харків, вул. Фрунзе, 21